

Szpilczyński, Stanisław

Kongres Niemieckiego Towarzystwa Historii Medycyny, Przyrodoznawstwa i Techniki w Regensburgu. (Ratyzbona) 28. IX.-3.X.1957

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/2, 326-328

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KONGRES NIEMIECKIEGO TOWARZYSTWA HISTORII MEDYCYNY, PRZYRODOZNAWSTWA I TECHNIKI W REGENSBURGU

(Ratyzbona) 28.IX.—3.X. 1957.

Tegoroczne obrady Niemieckiego (NRF) Towarzystwa Historii Medycyny, Przyrodzawstwa i Techniki zgromadziły ponad 200 uczestników przybyłych nie tylko z różnych miast niemieckich (NRD i NRF), ale ponadto ze Szwajcarii, Austrii, Jugosławii, Belgii, Danii, Anglii, Stanów Zjednoczonych A. P. i Polski.

Wieczorem 28.IX. powitał przybyłych burmistrz Ratyzbony w historycznej sali Starego Ratusza. Właściwe obrady rozpoczęły się dnia następnego. Głównym ich tematem były dzieje miasta Ratyzbony. Prof. Klebel (Ratyzbona) scharakteryzował udział Ratyzbony w dziejach nauki i kultury od średniowiecza aż po czasy obecne. Dr Hammer (Stuttgart) przypomniał pobyt Keplera w Ratyzbonie, Schipperges (Bonn) podniósł zasługi Honoriusa z Ratyzbony, Zaunick (Halle) Konrada z Megenberg, Klemm (Monachium) zakonnik z Ratyzbony nazwiskiem Idefonie Kennedy, propagatora fizyki i techniki. W dalszych referatach Wissner (Monachium) opisał historyczne przyrządy naukowe z klasztoru Emmeryka, Neweklowsky zaś omówił dzieje drogi wodnej wzdłuż górnego Dunaju i udział w niej Ratyzbony, Renker podniósł zasługi Jakuba Chrystiana Schäffera w dziejach papiernictwa, Schmid (Erlangen) dał krótki przegląd dziejów botaniki w Bawarii. Najmniej może związanym z tematyką tego dnia był referat Norpotha (Essen) omawiający metodykę pracy i problemy poruszone przez Alberta Wielkiego w dziele *Quaestiones de animalibus*.

Drugi dzień obrad poświęcony został Harveyowi, w szczególności zaś jego metodyce naukowej. Mimo iż temat był wielokrotnie przedmiotem rozważań w piśmiennictwie (około 2000 publikacji), to jednak problem wzbudził pasjonującą dyskusję. Poprzedzona ona została barwnymi referatami, które wygłosili kolejno: prof. Steudl (Bonn) *Harvey i Galen*, doc. Lesky (Wiedeń) *Harvey i Arystoteles*, Gouthrie (Edynburg) *Towarzystwo Harveya w Szkocji*, Gottlieb (Dieburg) *Spór o priorytet Harveya*, Boenheim (Lipsk) *Podłoże filozoficzne nauki Harveya*, Stein (Frankfurt n/M), Krzysztof Merret — pierwszy kolekcjoner dzieł Harveya (1654—1681).

W toku dyskusji przewinęły się dwa odmienne zapatrywania na metodykę pracy Harveya. Jedni pomawiali Harveya o czysty tradycjonalizm (Boenheim), inni natomiast wykazywali w jego pracy naukowej nowożytny podejście do rozwiązywania problemów. Obiektywny komentarz przedstawiła pani Lesky wykazując szczegółowo, na których częściach jego głównego dzieła *Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis in animalibus* zaciążyły wpływy dawniejszych poglądów. Przeciwwstawiła je tym częściom, w których nowożytny charakter twórczości naukowej Harveya nie ulega żadnym wątpliwościom. Poprawne odszyfrowanie charakteru treści dziełka Harveya przez p. Lesky zyskało sobie poparcie u większości słuchaczy obecnych tego dnia w czasie obrad.

Z kolei Rosner (Rauris) scharakteryzował działalność Franciszka Quesnay (1694—1774), Rieck (Bad Oyenhausen) Marka greckiego z Cypru i jego naukę

o ścięgnach, Lerner (Würzburg) podniósł rolę Malpighiego w badaniach nad morfologią gruczołów.

Wieczorem drugiego dnia obrad wygłoszono szereg referatów specjalnych. Uschman (Jena) mówił o spuściznie po Kasprze Fryderyku Wolfie, Katner (Lipsk) o środkach antykoncepcyjnych, Müller (Einsidel) o słownictwie i znaczeniu jego w historii medycyny, Stürzbecher (Berlin) o chorych Charité w 1731 r., Schulte (Mainz) o chorobach i wypadkach w dawnym przemyśle papierniczym oraz Reisner (Essen-Bredney) o poczcie książęcej.

Tematem trzeciego dnia obrad była topografia historyczno-naukowa. Prof. Heischkel-Artelt (Mainz) przedstawiła obraz wydziału lekarskiego w XVII stuleciu w Altdorfie, Hassler (Düsseldorf) omówił zabytki dawnej techniki, Sondervorst (Louvain) pamiątki z okresu walki z zarazami w Belgii, dyr. Mann (Frankfurt n/M) obrazy we Flörsheim (związane tematycznie z zarazami) Klöverkorn (Bonn) obrazy w Bistum Trier ilustrujące przebieg zarazy, Gertler (Heiligenstadt) dzieje medycyny w miasteczku Eichsfeld w świetle pamiątkowych obrazów, Rothsuh (Münster) pozostałości po architekturze leprosoriów z dziecięcego Domu w Münster, Herrlinger (Würzburg) szpitale we Frank, Wille (Schwarmstedt) spisy inwentarzowe zniszczonych zbiorów historyczno-medycznych, Gleisberg (Grimma) młyn wodny typu rzymskiego jako zabytek techniki.

W ramach zagadnień ogólnych Dann (Kiel) przedstawił komentarz do farmakopei Anutiusa Foesiusa w świetle piśmiennictwa niemieckiego XVI stulecia, Böttger (Kiel) zwrócił uwagę na te części korespondencji Leibniza i Schellhammera, w której jest mowa o akustyce i słuchu. Schultz wskazał na możliwość powiązań między koproterapią i środkami mineralnymi w historycznym lecznictwie. Stuloff (Mainz) zwrócił uwagę na przełom w rozwoju pojęcia o funkcji (w matematyce) w dobie Kartezjusza i Fermata. Dittrich (Merseburg) podniósł zasługi Chrystiana Fr. Hornschuh w rozwoju zagadnienia transmutacji.

W godzinach popołudniowych tego dnia uczestnicy Zjazdu zwiedzili Muzeum Miejskie w Ratzbonie.

Czwarty dzień Zjazdu poświęcony został przygotowaniu do zwiedzania miejscowości Amberg i Ingolstadt (które zajęło cały dzień następny). Wygłoszono następujące referaty: Röss O *górnictwie i hutnictwie do 1650 r. górnej części księstwa bawarskiego*, Gräbner (Berlin) O *przemysle żelaznym*, Schmid (Erlangen) *Lekarze miejscy Ambergu*, Rath (Bonn) *Wydział medyczny w Ingolstadt*, Arzelt (Frankfurt n/M) *Pamiętniki medyczne w architekturze i sztuce miasta Ingolstadt*, Nauck (Freiburg) O *programie nauczania medycyny w Ingolstadt z połowy XVI stulecia*.

Warto podkreślić dodatkowo strony Zjazdu, w którym obok historyków medycyny wzięli również udział historycy sztuki, techniki i przyrodoznawstwa. Szereg zagadnień z dziejów medycyny nabiera pełniejszego wyrazu na tle ogólnych dziejów danego ośrodka (położenie geograficzne, zabytki, przemysł, kultura gospodarcza itp.). Tego rodzaju ujęcie dziejów kultury i nauki można jednak osiągnąć tylko pod warunkiem udziału przedstawicieli różnych specjalności.

Co się tyczy charakteru samych referatów, to raziła w nich zbytnia przewaga materiału faktograficznego, dokumentacyjnego na niekorzyść analitycznych i syntetycznych ujęć zagadnienia dziejów nauki. Szczególne zainteresowanie wzbudziła tematyka dotycząca epoki Renesansu.

St. Szpilczyński

ZE ZJAZDU FIZYKÓW POLSKICH WE WROCŁAWIU

Wybór Wrocławia na miejsce XV Zjazdu Fizyków Polskich — zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Fizyczne w listopadzie 1957 r. — miał na celu między innymi przypomnieć dawne tradycje naukowe na Śląsku. Ze Śląska wyszedł Witelo (XIII w.), autor znakomitego dzieła z dziedziny optyki *Peri optikes*, które przez prawie trzy stulecia uchodziło za najznakomitsze w tej dyscyplinie. W pierwszych zaś latach XVI wieku Mikołaj Kopernik (tytułarny kanonik scholastyk przy kolegiacie św. Krzyża) miał zostać profesorem projektowanego Uniwersytetu we Wrocławiu.

W samej tematyce Zjazdu będącego przeglądem osiągnięć polskiej fizyki w ciągu ostatnich pięciu lat ze szczególnym podkreśleniem badań jądrowych — dzieje fizyki uwzględnione zostały dwukrotnie. Prof. Infeld wygłosił barwne wspomnienie o swoim mistrzu, profesorze Władysławie Natansonie, który największe zasługi położył w dziedzinie podstaw termodynamiki. Omówiona została również działalność naukowa profesora Czesława Reczyńskiego, współwynalazcy wysokociśnieniowej lampy rtęciowej, która po różnych przeróbkach przyjęła postać lampy kwarcowej.

St. Szpilczyński

KRONIKA ZAGRANICZNA

ZSSR

POWSTANIE ZJEDNOCZENIA HISTORYKÓW PRZYRODOZNAWSTWA I TECHNIKI

Na jesieni ubiegłego roku odbyło się organizacyjne zebranie Radzieckiego Narodowego Zjednoczenia Historyków Przyrodznawstwa i Techniki (Sowieckoję Nacjonalnoje Objedinenije Istorikow Jestiestwoznanja i Tiechniki). Stowarzyszenie to powstało przy Instytucie Historii Przyrodznawstwa i Techniki Radzieckiej Akademii Nauk. Reprezentuje ono radzieckich historyków nauki i techniki w Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauk.

Zjednoczenie dzieli się na 12 sekcji zajmujących się historią poszczególnych dziedzin nauki i techniki. Sekcje te są niejako odpowiednikami zespo-